

pracownia badań
i innowacji
społecznych

PRACOWNIA BADAŃ I
INNOWACJI
SPOŁECZNYCH
STOCZNIA

OPIS CIEKAWEGO PRZYKŁADU PARTYCYPACJI

**COMEUNITY – PROGRAM
ZARZĄDZANIA SĄSIEDZTWE
DLA SOUTH I CENTRAL
YARMOUTH (UK)**

EWA STOKŁUSKA

**Opracowanie powstało w ramach programu Laboratorium Partycypacji
Obywatelskiej realizowanego przy wsparciu Fundacji im. Stefana Batorego.**

Organizator: : Rada Gminy Great Yarmouth - zespół odpowiedzialny za rozwój sąsiedztw i wspólnot przy Radzie Gminy (Service Unit Manager for Great Yarmouth Borough Council's Neighbourhoods & Communities Team) oraz Wydział Polityki i Rozwoju Rady Gminy (Policy and Improvement Department of Great Yarmouth Borough Council), Lokalne Partnerstwo Strategiczne Great Yarmouth

Czas trwania: od roku 2006 (początkowo planowany na 4 lata, później przedłużony)

Co się działo: Sąsiedztwa (słowo sąsiedztwo użyte jest tu jako tłumaczenie angielskiego terminu neighbourhood, który ma nieco inne znaczenie niż intuicyjnie sąsiedztwo w języku polskim. Neighbourhood jest miejską jednostką administracyjną najniższego szczebla w brytyjskiej hierarchii samorządu terytorialnego. Za jej najbliższy polski odpowiednik można uznać dzielnicę) South Yarmouth i Central Yarmouth, zamieszkałe przez ok. 9000 osób, są obszarem zaniedbanym i dotkniętym przez problemy społeczne, min. wysokie bezrobocie, przestępczość, niski standard usług zdrowotnych, zadłużenie mieszkańców. W ramach działań Lokalnego Partnerstwa Strategicznego, samorząd gminy Great Yarmouth, we współpracy z lokalnymi dostawcami usług publicznych, przedstawicielami biznesu i trzeciego sektora, opracował plan zaangażowania mieszkańców tych dzielnic w podejmowanie decyzji na temat sposobu świadczenia usług publicznych w ich sąsiedztwach i w działania zmierzające do poprawy jakości życia w okolicy. W ramach 4-letniego projektu wypracowywano model organizacyjny i mechanizmy zarządzania sąsiedztwem z udziałem mieszkańców i włączono członków lokalnej społeczności w realizację licznych projektów na rzecz jej rozwoju

Metoda: spotkania konsultacyjne, grupy robocze, forum publiczne, ocena partycypacyjna, budżet partycypacyjny, samorząd sąsiedzki

Przydatna do: planowania i wdrażania kompleksowego programu zarządzania partycypacyjnego społecznością lokalną

Kontakt: Leon de Beer: ldb@great-yarmouth.gov.uk

HISTORIA POMYSŁU

Gmina Great Yarmouth w hrabstwie Norfolk jest jedną z gmin przodujących w realizacji projektów partycypacyjnych na terenie Wielkiej Brytanii. Kładzie się w niej duży nacisk na angażowanie mieszkańców w podejmowanie decyzji dotyczących rozwoju gminy, m.in. realizowany jest projekt budżetu partycypacyjnego, w którym w roku 2009/2010 wzięło udział 17000 mieszkańców i w ramach którego zdecydowano o przyznaniu środków na realizację 54 projektów.¹ W 2003 roku gmina powołała Lokalne Partnerstwo Strategiczne – koalicję przedstawicieli instytucji sektora publicznego, organizacji pozarządowych, lokalnego biznesu oraz mieszkańców, której celem jest współpraca na rzecz poprawy jakości świadczonych usług i ogólnej jakości życia na terenie gminy. Tworzenie takich partnerstw jest promowane przez rząd Wielkiej Brytanii jako formuła wspomagająca dla samorządów w obszarach dotkniętych wielowymiarowym wykluczeniem społecznym, do jakich zalicza się Great Yarmouth. Utworzenie i sprawne funkcjonowanie LPS umożliwia gminie staranie się o wsparcie finansowe ze środków rządu centralnego.

W ramach działań LPS, zespół odpowiedzialny za rozwój sąsiedztw i wspólnot przy Radzie Gminy Great Yarmouth, na zlecenie Wydziału Polityki i Rozwoju Rady Gminy, opracował projekt kompleksowego programu zarządzania sąsiedztwem dla South i Central Yarmouth, szczególnie silnie dotkniętych problemami społecznymi i niską jakością życia. Jego celem było wypracowanie długofalowych rozwiązań w zakresie zarządzania wspomnianymi sąsiedztwami, które umożliwiłyby skuteczne wspomaganie rozwoju społeczności lokalnych i ich wychodzenia z deprivacji także po zakończeniu programów rozwojowych, mających ograniczony horyzont czasowy. Projekt obejmował cztery kluczowe tematy: bezpieczeństwo, podniesienie aspiracji członków społeczności, ekologię oraz zaangażowanie i rozwój społeczności a także zakładał współpracę samorządu z mieszkańcami i lokalnym dostawcami usług publicznych, w tym z policją, służbą zdrowia, instytucjami edukacyjnymi i odpowiedzialnymi za stan środowiska. W centrum działań decyzyjnych mieli znaleźć się mieszkańcy, co pozwoliłoby na faktyczne wypracowywanie rozwiązań na poziomie lokalnym, a nie ich narzucanie przez władze i instytucje centralne. Pozyskawszy środki na realizację programu z Safer and Stronger Communities Fund, w 2006 roku powołano zespół koordynujący i przystąpiono do działań projektowych.

¹ Z raportem ewaluacyjnym nt. budżetu partycypacyjnego gminy za rok 2009/2010 można zapoznać się pod adresem <http://www.great-yarmouth.gov.uk/final-evaluation-report.pdf>.

METODY

Projekt Comeunity, zaplanowany na lata 2006-2010, podzielony był na 3 części: okres przygotowawczy (2006-2007), okres realizacji działań na rzecz rozwoju społeczności (2007-2009) i okres ewaluacyjny (2009-2010).

Podstawą dla realizacji działań na rzecz społeczności było zdiagnozowanie jej potrzeb. Zastosowano w tym celu metody konsultacji społecznych (spotkania konsultacyjne, forum publiczne, ocena partycypacyjna), w połączeniu z analizą dostępnych statystyk i badaniem ankietowym mieszkańców. Na bazie wyników konsultacji i przy współudziale mieszkańców, w ramach warsztatów kreatywnych opracowano plany działania nastawione na dokonanie realnej zmiany w jakości życia mieszkańców okolicy. W tym celu

Zebranie Grupy Roboczej

wyznaczono obszary priorytetowe dla społeczności. Na podstawie planów działania powołano tematyczne Grupy Robocze, które z kolei opracowały plany operacyjne dla poszczególnych działań. Decyzje na temat finansowania tych działań zapadały w oparciu o ideę budżetu partycypacyjnego – wypracowywano je z udziałem mieszkańców w ramach spotkań Rady Sąsiedzkiej, Grup Roboczych oraz Forum Wspólnoty.

W początkowej fazie projektu wypracowano model organizacyjno-zarządczy dla sąsiedztwa, nastawiony na centralną rolę mieszkańców. Składają się na nią:

- pełniąca funkcje nadzorcze Rada Sąsiedzka (spotyka się raz na dwa miesiące);
- tematyczne Grupy Robocze (zajmujące się kwestiami działań integracyjnych na rzecz społeczności, bezpieczeństwa, projektów dot. środowiska i tematyki zdrowotnej);
- publiczne Forum Wspólnoty (zwoływane raz na kwartał, zajmuje się m.in. kwestiami parkowania, monitoringu sąsiedzkiego, budżetu partycypacyjnego, zagospodarowania przestrzeni);
- nieformalne spotkania mieszkańców.

Jak zauważa Michael Blank, Przewodniczący Rady Sąsiedzkiej, kluczem do sukcesu programu była otwartość Grup Roboczych: „*Nie ma barier dla zaangażowania, żadnych zamkniętych komitetów czy hierarchii władzy*”.²

16-osobowa Rada Sąsiedzka składa się w 50% z przedstawicieli mieszkańców i w 50% z przedstawicieli instytucji samorządowych i dostarczcycieli usług publicznych (4 radnych, reprezentanci policji, służby zdrowia, Rady

² Raport “Comeunity. 4 years of Neighbourhood Management in South and Central Yarmouth 2006-2010”, <http://www.comeunity.info/content/files/Publication2010.pdf>, s. 5.

Hrabstwa oraz trzeciego sektora). Członkowie Rady pochodzą z nominacji lokalnych Partnerstw Wspólnotowych dla obszaru South i Central Yarmouth. Aby zagwarantować centralną rolę mieszkańców w procesie decyzyjnym, od 2007 roku Przewodniczącym Rady jest jeden z przedstawicieli mieszkańców.

Bazując na diagnozie potrzeb mieszkańców, koordynatorzy projektu zdecydowali o powołaniu następujących tematycznych Grup Roboczych:

- Comeunity Opportunities (tematyka zatrudnienia, szkoleń, wolontariatu);
- Comeunity Safety (tematyka bezpieczeństwa);
- Comeunity Pride (tematyka ekologii i środowiska);
- Comeunity Together (tematyka rozwoju, zaangażowania i wydarzeń integrujących społeczność lokalną, obejmująca m.in. rozwój sieci wolontariatu, organizację imprez kulturalnych itp.);
- Comeunity Wellbeing (tematyka zdrowia i jakości życia).

Konkretne działania na rzecz społeczności planowane były w projekcie pod kątem wyróżnionych w konsultacjach obszarów. Poniżej lista priorytetów wyznaczonych w czasie konsultacji oraz przykłady działań zrealizowanych na ich rzecz:

Zebnanie Forum Wspólnoty

- młodzież (programy aktywności dla młodzieży w okresie wakacyjnym);
- środowisko (rozmieszczenie nowych śmietników i pojemników do recyklingu);
- jakość życia (uruchomienie centrum dziennego pobytu, akcje prozdrowotne);
- bezpieczeństwo (opracowanie systemu współpracy służb i mieszkańców w sytuacjach kryzysowych);
- rozwój społeczności (szkolenia, zawiązanie się ponad 50 lokalnych grup aktywistów).

Ważnym elementem projektu było pozyskanie lokum i powołanie Centrum Sąsiedzkiego – przestrzeni, w której mogą spotykać się mieszkańcy chętni do zaangażowania w sprawy lokalne. Centrum, współprowadzone przez mieszkańców wolontariuszy, jest siedzibą pracowników projektu i ciał sąsiedzkich, m.in. Związku Kredytowego³, oraz miejscem spotkań Grup Roboczych. Jest to również centrum życia lokalnego, w którym mieszkańcy mogą skorzystać z komputerów lub sal na potrzeby spotkań grup inicjatywnych.

Za koordynację działań projektu Comeunity odpowiedzialny jest mianowany przez gminę urzędnik - Neighbourhood Manager, współpracujący z zespołem administracyjno-wspierającym (m.in. pełnomocnicy ds.

³ Lokalny oddział związku kredytowego Rainbow Saver Anglia Credit Union Ltd. – spółdzielczej instytucji finansowej oferującej niskooprocentowane pożyczki jako alternatywa dla kredytów bankowych. Prowadzony jest jako spółdzielnia tworzona przez członków lokalnej społeczności i udziela pożyczek ze środków pochodzących z wpłat członków; przypomina formułę polskie spółdzielcze kasy pożyczkowe.

rozwoju, spraw środowiska, zatrudnienia). Nadzór nad projektem pełni Wydział Polityki i Rozwoju Rady Gminy Great Yarmouth.

EFEKTY

Cztery lata funkcjonowania projektu przyniosły wymierne efekty w postaci m.in. powstania nowych obszarów zielonych i placów zabaw, powołania Związku Kredytowego (ponad 200 członków), reaktywizacji zawodowej ponad 100 mieszkańców, obniżenia stopy przestępstw na osiedlu Middlegate Estate, licznych wydarzeń kulturalnych (m.in. festiwale muzyczne, uroczyste obchody ostatniego dnia karnawału Mardi Gras, Tygodnie Działania) i realizacji kilkudziesięciu innych subprojektów (z listą zrealizowanych projektów można zapoznać się w [raporcie](#) z projektu z maja 2010). Przed

wszystkim jednak wypracowano kompleksowy model partycypacyjnego zarządzania sąsiedztwem przez mieszkańców we współpracy z samorządem i dostawcami usług publicznych, i zaangażowano wielu mieszkańców do osobistego udziału w podejmowaniu decyzji dotyczących ich okolicy. Wśród najważniejszych rezultatów projektów jego twórcy wymieniają integrację społeczną oraz rozwój działalności wolontarystycznej na rzecz społeczności.

Jedno ze spotkań seniorów

W chwili obecnej podstawową formą działań w programie są projekty sąsiedzkie realizowane przez grupy mieszkańców. Decyzje o ich finansowaniu podejmowane są na podstawie wyniku głosowania mieszkańców, poprzedzonego prezentacjami i konsultacjami propozycji projektów. Regularnie odbywają się spotkania Rady Sąsiedzkiej, Grup Roboczych oraz Forum Wspólnoty, zawiązywane są nowe grupy inicjatywne, uruchomiono pilotaż budżetu partycypacyjnego. W latach 2006-2010 w ramach programu funkcjonował również fundusz małych grantów (Comeunity Builer's Fund), z którego przyznawano środki na dofinansowanie grup inicjatywnych i organizacji chcących realizować projekty społeczne na obszarze South i Central Yarmouth.

Przy użyciu wspomnianych już metod partycypacyjnych opracowano dodatkowo osobne plany działania dla dwóch szczególnie zaniedbanych osiedli, Middlegate i Barracks, zgodne z obszarami oddziaływania całego programu Comeunity. Bezpośredni nadzór nad ich realizacją sprawują grupy sterujące, składające się z przedstawicieli m.in. policji, jednostki samorządu odpowiedzialnej za mieszkalnictwo, opieki społecznej i mieszkańców osiedli.

WSPÓŁPRACA

Program Comeunity jest przykładem bardzo dobrej współpracy samorządu, dostawcy usług publicznych, trzeciego sektora i lokalnej społeczności, ułatwionego wcześniejszymi doświadczeniami w ramach Lokalnego Partnerstwa Strategicznego. Szczególnie zaangażowane w projekt były takie instytucje jak Rainbow Savers Anglia, Credit Union, YMCA, Children Services, East Anglia Complimentary Health, Great Yarmouth Borough Services, Policja Hrabstwa Norfolk, Armia Zbawienia i wiele innych.

Niebagatelną rolę w podjęciu decyzji o zaangażowaniu się w projekt odegrały działania rządu brytyjskiego, który wspiera finansowo partnerstwa samorządowo-obywatelskie nastawione na rozwój lokalnych społeczności. Twórcy projektu wskazują, że jego sukces zależał od udanej współpracy zaangażowanych obywateli, oraz pozytywnie nastawionych instytucji, które gotowe były podzielić się swoimi zasobami. Istotne było też wykorzystanie lokalnych sieci powiązań – lokalnych liderów, grup sąsiedzkich itp.

FINANSOWANIE

Opracowanie i wdrożenie projektu zostało sfinansowane ze środków Safer and Stronger Communities Fund, funduszu angielskiego rządu centralnego rozdzielającego środki na realizowane przez samorządy działania mające na celu obniżenie przestępczości i wzrost zaangażowania obywatelskiego. Projekt Comeunity dostał na ten cel 1.6 miliona funtów, z przeznaczeniem na wykorzystanie w latach 2006-2010. Od roku 2010 kontynuacja projektu jest finansowana ze środków Rady Gminy Great Yarmouth.

PODSUMOWANIE

Początkowy sceptycyzm mieszkańców wobec projektu, stopniowo malał w obliczu faktycznego wprowadzania zmian na poziomie lokalnym. Pozytywne efekty początkowych działań wzbudziły zaufanie mieszkańców dla programu i zachęciły ich do włączania się w jego przebieg, co owocuje zawiązywaniem kolejnych grup inicjatywnych i licznym uczestnictwem mieszkańców w spotkaniach poszczególnych ciał wspólnotowych. Sukces programu w obszarze South i Central Yarmouth przyczynił się do podjęcia decyzji o wprowadzeniu bliźniaczych rozwiązań partycypacyjnych w innych częściach gminy. W chwili obecnej w Great Yarmouth funkcjonują trzy programy zarządzania sąsiedztwami – obok Comeunity są to program MESH (dla obszaru Magdalen, Emhurst Court i Shrublands) oraz Make it Happen (dla obszaru Cobholm, Southtown i Halfway House).

Kluczowe dla sukcesu projektu Comeunity było włączenie mieszkańców do jego realizacji już na początkowym etapie opracowanie planów działania i uwzględnienie w nich priorytetów artykułowanych przez samą

społeczność lokalną. Sprawną realizację działań umożliwiło opracowanie i szybkie wdrożenie modelu organizacyjno-zarządczego, zapewniającego szeroki dostęp i centralną pozycję mieszkańców w procesach decyzyjnych. Istotne były również szeroko zakrojona promocja projektu, realizowana w formie ulotek i broszur, a przede wszystkim bezpośrednich spotkań informacyjnych dla mieszkańców, oraz regularna ewaluacja działań projektowych. W promocji projektu pomogła kampania promująca hasło „I LOVE GY”, które stało się rozpoznawalną marką projektu.

Hasło i marka projektu Comeunity

Wśród największych wyzwań twórcy projektu wymieniają przekonanie dostarczcycieli usług do uelastycznienia form ich świadczenia, czyli przejście z modelu centralnie sterowanego na dopasowany do potrzeb artykułowanych oddolnie przez społeczności lokalne, oraz zapewnienie wysokiej jakości realizowanych projektów na rzecz rozwoju wspólnoty (m.in. ewaluacja pracy realizatorów projektów, motywacja wolontariuszy).

Badanie ewaluacyjne zrealizowane wśród mieszkańców na przełomie 2009 i 2010 roku wykazało wysoką rozpoznawalność i świadomość funkcjonowania programu, jego pozytywny wpływ na wzrost dostępności do kluczowych usług, oraz deklarowany wzrost poziomu zaangażowania w sprawy społeczności i poczucia związku ze lokalną wspólnotą u beneficjentów projektu.

LINKI

[Comeunity](#) – strona internetowa programu

[Raport](#) podsumowujący realizację projektu Comeunity w latach 2006-2010

[MESH](#) – program zarządzania sąsiedztwem dla obszaru Magdalen, Emhurst Court i Shrublands

[Make it Happen](#) – program zarządzania sąsiedztwem dla obszaru Cobholm, Southtown i Halfway House

[Great Yarmouth's Local Strategic Partnership](#)